

BÖRJE BERGSMAN

* 1913-06-09 † 2012-09-01

E. Börje Bergsman, Falubo, regementsunge, bergsingenjör, laboratoriemann, korrosionstekniker, författare, hembygdsman och kulturbärare gick ur tiden i september 2012, 99 år gammal.

In i det sista var han verksam. Våren 2012 kom boken "111 betydande män och kvinnor i Världsarvet Falun under 400 år" ut. Till boken var Börje en av initiativtagarna och han är författare till en tredjedel av biografierna. En tidsgräns för att komma med bland de 111 är, att man skall vara avliden före år 2000. Bli det en ny upplaga om hundra år, är det självklart att Börje kommer med.

Börje föddes i Falun år 1913. Hans far Anders Bergsman kom från Nordåker och Österfors vid Gagnef. Han var flaggjunkare vid Dalregementet. Hans mor Lina Arnberg kom från Östra Silvberg vid Stora Tuna. Givetvis har Börje skrivit delvis digra volymer, som berättar om hans släktingar och om de bygder de levde i.

Att skriva en nekrolog över Börje är egentligen onödigt. Det har han gjort själv. År 1996 gav han ut en otryckt skrift om 71 sidor "Från regementsunge via IVA till ständig sekreterare i Academiae Österåensis". En förteckning i den om skrifter och artiklar upptar 152 nummer. Bland dessa bör nämnas två digra böcker "Sveriges första civila tekniska högskola. Fahlbergsskolan 1819-1868" (1985) och "Österfors. En Gagnefsby. Folk och bygd i gången tid" (1991).

Men Börje slutade inte med att skriva. Från senare tid står i bokhyllan boken "Soldaten Anders Andersson Bergsman, Nordåker. En Bygde- och Personkrönika från fem sekel" (2002), "Bidrag till Östra Silvberg-släkten Arnbergs historia. En bok om trohet i liv och gärning" (2004), "Östra Silvberg-släkten Arnberg. En orientering." (2004), "Anders Jobs. Spelman, Kyrkomusiker, Skolman" (2005) och "En 95-åring berättar om händelser, inspiratörer och mentorer" (2009). Den sistnämnda skriften är en uppföljning av hans självbiografi från år 1996.

Börje var en hängiven mas och falubo. Många är hans kulturella bidrag till hemkommunen. Exempelvis diskuterade han hängivet och länge, att det var mera motiverat att ha en staty av Selma Lagerlöf i staden än av Engelbrekt. Selma har ju skrivit några av sina böcker under tiden i Falun, medan Engelbrekt saknade anknytning dit. Efter flera år kröntes hans ihärdiga kamp med att Selma Lagerlöfs staty numera finns på ett av stadens torg. Men nog var det en kommunalpolitiker som stod för avtäckningen. Börje lyckades också rädda några kulturhistoriskt värdefulla byggnader i Falun från rivning. Valförtjänt fick Börje Falu kommuns kulturpris år 2007.

Börjes levnadslopp är i korthet följande. Han blev student i Falun år 1932 och bergsingenjör vid Kungl. Tekniska Högskolan år 1939. Samma år började han sin anställning vid laboratoriet i Munkfors. Han slutade som chef där. År 1949 blev han chef för laboratoriet hos Svenska Metallverken i Västerås. Börje var mycket intresserad av korrosionsfrågor och bidrog till startandet av det halvstatliga Korrosionsinstitutet i Stockholm. Dess chef blev han från år 1965 fram till år 1976, då han avgick med pension. Under Stockholmstiden veckopendlade han till sin barndoms Falun, där han köpt en villa vid sjön Varpan.

Under sin tid som laboratoriechef i Munkfors utvecklade Börje det, som metallografer fick stort glädje av, nämligen den så kallade mikrohårdhetsmätaren. Med en ytterst liten och spetsad diamant konstruerade han en tillsats till det optiska mikroskopet, som gjorde det möjligt att identifiera stålets olika faser tack vare deras varierande hårdhet. Börje har skrivit boken "Arved von Vegesack och det rostfria rakbladstålet (AEB) från Munkfors" (1988). Denne var Börjes mycket uppskattade chef och företrädare i Munkfors.

Börje fick många uppdrag vid sidan om. Han var ledamot i Svenska Metallograf-föreningens styrelse under åren 1947-1960. År 1962 var han expert vid statliga utredningar om gymnasieutbildning och metallforskning. Han har varit sakkunnig vid tillsättning av professorer tre gånger. År 1963 blev Börje invald i IVA, Ingenjörsvetenskapsakademien, vilket gav honom goda kontakter.

Dess tackjetong i guld för värdefulla insatser inom korrosionsområdet förlänades honom år 1976.

I Munkfors fanns en sekreterare på laboratoriet, Mitzi (1909-1996), som kommit till Sverige från Österrike som krigsbarn år 1920. Hon och Börje fann varandra bland annat i ett gemensamt musikaliskt intresse. De gifte sig 1941 och fick ett långt och lyckligt äktenskap samt fyra barn, alla födda under Munkforstiden: Anders, Marianne, Enar (1946-1996) och Staffan.

Hösten år 2011 flyttade Börje till Daljunkaregården i Falun, ett hem för äldreboende, där han hade det mycket bra. In i det sista behöll han sin andliga spänst. Någon dag före sin död talade han per telefon med Otto Stjernquist och kom in på religiösa spörsmål. Han fick behålla sin barnatro. Otto slutade samtalet med en variant på "Gud som haver":

Gud som haver alla kär,
se till mig som gammal är.
Vart jag mig i världen vänder,
vad som än i livet händer,
Gud beskyddar, ger mig tröst
på min jordevandrings höst.

Börje jordfästes i Stora Kopparbergs kyrka i Falun. I "Med Hammare och Fackla 2000" har han inte oväntat skrivit om kyrkan och dess betydelse för det uråldriga Sancte Örjens Gille i Falun, som var en föregångare till vårt Gille med samma namn.

Börje inträdde i Gillet år 1957 och var således veteran. Vid sin död tillhörde han länk VII.

Sancte Örjens Gilles Högtidsstämma den 25 april 2013

Otto Stjernquist Arne H Omsén